

Нормативи інвестицій на створення плодових і ягідних насаджень розробляються на основі прогресивних технологій з урахуванням максимального рівня механізації комплексу робіт протягом всього інвестиційного періоду і поділяються залежно від видів робіт на: передсадивний обробіток ґрунту; закладання саду; догляд за молодими насадженнями окремо по кожному року вегетації до вступу їх у товарне плодоношення. Окрім витрат безпосередньо на закладання і догляд за молодими садами враховуються витрати на формування виробничої інфраструктури, що пов'язана зі створенням промислових насаджень – зрошувальної системи, міжквартальних доріг в саду, пункту хімізації для внесення добрив і приготування робочого розчину отрутохімікатів і гербіцидів, огорожі та ін. Витрати на промислове будівництво визначаються згідно з чинними нормативами.

Нормативи витрат на закладання та вирощування плодових насаджень розробляються для зрошуваних і незрошуваних насаджень, диференціюються в розрізі культур, за схемами розміщення дерев, способами формування крони, типами підщеп.

Таким чином, використання науково обґрунтованої бази нормативів на закладання і догляд за садами та ягідниками є однією з необхідних умов для визначення обсягів інвестицій у плодоягідне виробництво.

Список використаних джерел

1. Економічний словник–довідник [Текст] / За ред. С.В.Мочерного. – Київ, 1995. – 368 с.
2. Економіка та організація промислового садівництва України [Текст] / [О.М. Шестопаля, В.А. Рудьєв, П.В. Кондратенко та ін.]; за ред. О.М. Шестопаля. – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 334 с.

Бєлко Ігор
здобувач

Науковий керівник: д.е.н., професор Чикуркова А.Д.
Подільський державний аграрно–технічний університет
м. Кам'янець–Подільський

ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ «РОЗВИТОК»

Поняття «розвиток», перш ніж увійти в термінологію сучасної економічної науки, пройшло тривалий шлях еволюції. Даному питанню в різні часи приділяли увагу багато вчених з різних галузей знань. Перші недосконалі спроби дослідити поняття «розвиток» зустрічаються ще в працях давньогрецьких філософів: Анаксимандра, Емпедокла, Демокріта, Арістотеля, Плотіна [1, с. 8–9]. У добу Середньовіччя поняття розвитку практично не досліджувалося через панування теологічного світогляду. Лише в працях Августина, Миколи Кузанського та Іоганна С. Еріугена це поняття досліджувалося в контексті переважно односпрямованого вектору історії, обґрунтованого з теологічних позицій [1, с. 9–10].

Розуміння розвитку, близьке до сучасного, виникає вже в 18 столітті, разом з розквітом сучасної біології. Жорж Луї Леклер де Бюффон вживає його в зв'язку з поясненням Землі і живих істот, І. Кант – для пояснення походження космосу, І. Г. Гердер – для пояснення історії культури, Ж. Б. Ламарк (на початку 19 століття) – спеціально для пояснення історії живих істот. Поняття розвитку стало основним принципом біології (включаючи антропологію і психологію) в середині 19 століття завдяки роботам Г. Спенсера, Ч. Дарвіна, Е. Г. Геккеля [2, с. 382].

Крім біології, питанням розвитку активно займалася філософія. В німецьку філософію розуміння розвитку, як певного принципу, за яким сутність явища є необхідним елементом системи цілого, вніс Г. Лейбніц [1, с. 8–9]. В філософії німецького ідеалізму (І. Кант, І. Г. Фіхте, В. Ф. Шеллінг, Г. В. Ф. Гегель, Л. Феєрбах) розвиток означав саморозгортання божественного в світі, саморозгортання живого в божественне, а також світовий процес як *creatio continua* [2, с. 382]. Поняття розвитку стало основою розробленої Г. В. Ф. Гегелем діалектики як учення про загальний розвиток духу [1, с. 9].

В марксизмі розвиток розуміється як універсальна властивість матерії, як справді загальний принцип, що служить основою пояснення історії суспільства і пізнання. Розвиток – це саморозгортання і саморозвиток матеріального в ідеальне, неживого в живе, матерії в свідомість, природного в соціальне і т. д. [3, с. 703].

Основою для розуміння поняття економічного розвитку, розвитку підприємства має бути загальнонаукове, філософське трактування поняття, а також розуміння природних законів розвитку. Філософія визначає три обов'язкові умови розвитку: незворотність, спрямованість і закономірність [4, с. 147]. Дані основоположні ознаки якнайкраще виражають сутність економічного розвитку такого, яким він має бути. Нехтування філософським розумінням суті розвитку призводить до викривленого розуміння даного поняття та до прийняття неправильних економічних рішень на цій основі, а також виникнення станів підприємства, таких як банкрутство, деградація, застій.

Розуміння різниці між кількісним ростом та якісними змінами, тобто між просто ростом виробництва та розвитком, нашою хує нас на визнання глобальної проблеми сучасного економічного виробництва, що виражається в існуванні «виробництва заради прибутку», тоді як шлях розвитку полягає в «виробництві заради кращого майбутнього». Л. Ц. Масловська, даючи тлумачення «соціально–економічному розвитку» та «економічному росту», вказує на різницю в меті цих двох понять як ключовий фактор їх розмежування. Вона зазначає, що мета соціально–економічного розвитку – поліпшення якості життя людини, в той час як стратегія економічного росту часто передбачає ріст виробництва лише заради росту виробництва, даючи короткотерміновий ефект і негативно впливаючи на соціокультурну та екологічну ситуацію [5, с. 26].

Вивчення думок вчених щодо розуміння понять «ріст» і «розвиток» дало можливість зробити висновок, що поняття «розвиток» ширше, ніж поняття «ріст», і включає в себе останнє. Розвиток містить в собі якісні зміни (збільшення потенціалу, здібностей, ефективності, якості продукції, зміну структури, соціальний, економічний, екологічний ефект) і може як включати, так і не включати кількісні зміни (збільшення обсягу, розміру, числа, масштабу). Ріст становить собою лише кількісні зміни.

Проаналізувавши визначення даного поняття, необхідно вказати на існування двох позицій в трактуванні розвитку. Одна група вчених під поняттям «розвиток» розуміє лише прогресивні зміни [6; 7], інша – зміни як прогресивні, так і регресивні [8; 9]. На думку автора, обидві позиції є вірними, бо не існує чіткої межі між прогресивним і регресивним розвитком. В різних відношеннях одні і ті ж зміни можуть бути як прогресивним, так і регресивним. Наприклад, зменшення числа браку на виробництві по своїй суті є регресом (судячи з визначення «регрес – зменшення»), по відношенню ж до підприємства дані зміни будуть свідчити про покращення ефективності діяльності, тобто бути прогресивними. Отже, прогресивні та регресивні зміни, а також еволюційні та революційні, є поняттями, які характеризують розвиток, визначаючи напрям та характер змін (табл. 1).

Таблиця 1

Узагальнене розуміння розвитку

Категорія	Суть категорії
Розвиток як економічна категорія	Сукупність цілеспрямованих, закономірних, незворотних кількісно–якісних змін соціально–економічної системи, що формують нові властивості даної системи, посилюють її опірність негативним впливам зовнішнього середовища, підвищують результативність функціонування.
Розвиток як філософська категорія	Незворотні, спрямовані й закономірні зміни матеріальних та ідеальних об'єктів.
Розвиток як процес	Просування від більш простих до більш складних станів, цілей, якостей.

Розроблено автором на основі літературних джерел [8, с. 42; 9, с. 193].

Отже, розвиток – це постійне проведення системних змін. Потрібне системне та цілісне розуміння направленості розвитку. Існує кілька концептуальних напрямків економічного розвитку, кожен з яких має свою специфіку: інноваційний, сталий, стратегічний, економічний, екологічний, соціальний, управлінський, організаційний та інші.

Список використаних джерел

1. Погорелов, Ю. С. Оцінювання та моделювання розвитку підприємства: монографія / Ю. С. Погорелов. – Луганськ: Глобус, 2010. – 512 с.
2. Философский энциклопедический словарь / ред.–сост. Е. Ф. Губский [и др.]. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 575 с.
3. Философский словарь [Текст] / сост. И. В. Андрущенко, О. А. Вусатюк, С. В. Линецкий, А. В. Шуба. – К.: А.С.К., 2006. – 1056 с.
4. Короткий філософський словник–довідник [Текст]: [Українсько–англо–німецько–французький словник–довідник] / [Чорний І. П., Бродецький О. Є., Драненко Г. Ф. та ін.]; за ред. І. П. Чорного, О. Є. Бродецького; М–во освіти і науки України, Чернів. нац. ун–т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці: Рута, 2006. – 285 с.
5. Масловська, Л. Ц. Сталий розвиток продуктивних сил регіонів: теорія, методологія, практика [Текст]: монографія / Л. Ц. Масловська. – К.: Київ. нац. торг. екон. ун–т, 2003. – 366 с.
6. Забродська, Л. Д. Стратегічне управління: реалізація стратегії: навч. посіб. для студ. екон. спец. / Л. Д. Забродська. – Харків: Консум, 2004. – 2008 с.

7. Кифяк, В. Теоретичні основи визначення категорії «розвиток підприємства» [Текст] / В. Кифяк // Економічний аналіз. – Тернопіль, 2011. – Вип. 8, ч. 2. – С. 190–194.
8. Борщук, Є. М. Основи теорії стійкого розвитку еколого–економічних систем [Текст] : монографія / Є. М. Борщук. – Львів : Растр–7, 2007. – 436 с.
9. Кононенко, І. В. Управління розвитком підприємства [Текст] : навч. посіб. / І. В. Кононенко. – Харків : НТУ «ХПІ», 2001. – 136 с.

Бойко Ярослав

здобувач

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

м. Харків

ЕКСПОРТНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО РИНКУ

Необхідність опрацювання науково обґрунтованих підходів щодо налагодження взаємодії перевірених практикою механізмів державного управління продовольчим ринком продиктовано, передусім, відсутністю ефективної управлінської системи, яка б впливала на сукупність соціально–економічних відносин у сфері виробництва та споживання продуктів харчування як на цілісний об'єкт управління [3].

Продовольчий ринок у контексті сучасної вітчизняної аграрної політики взагалі не ідентифікується як об'єкт управління, а управлінський вплив здійснюється фрагментарно по відношенню, як до окремих суб'єктів ринкових відносин, так і до окремих предметів впливу. Ними виступають сфери і види діяльності. Зокрема, окремими об'єктами управління виступають виробнича, соціальна та комерційна (а не ринкова, як її іноді називають) сфери. На окремі об'єкти управління подрібнюються цілісні, з технологічного та маркетингового поглядів, продовольчі ланцюжки, наприклад, окремо регулюється виробництво і комерційне використання зерна, а окремо – його перероблення та реалізація продуктів перероблення [2].

Разом із тим останнім часом в Україні формується більш тісна взаємодія комплексу галузей з виробництва та перероблення сільськогосподарської продукції, що є характерною ознакою і для розвитку світового продовольчого ринку в цілому. Процес поєднання функцій окремих галузей, зайнятих відтворенням продовольчих ресурсів, в єдиний продовольчий ланцюжок і створення організаційних структур для виконання цих функцій отримав в економіці назву «вертикальна інтеграція».

У Радянському Союзі перші вертикально інтегровані утворення почали з'являтися на основі спеціалізації та концентрації сільськогосподарського виробництва ще на початку 70–х рр. ХХ ст. у вигляді агрофірм, агрокомбінатів, науково–виробничих об'єднань тощо. Але в перші ж роки становлення аграрної економіки незалежної України як відкритої системи було зруйновано великі спеціалізовані підприємства, які складали основу вертикально інтегрованих утворень [4].